

III.

St. Petersburg, 28 dec. [1888]

Iubite Domnule Hădeu¹,

Fiindcă sînt aproape de sfîrșitul anului, Vă scriu ca să Vă doresc întîi de toate an nou vesel și norocos și ca unui drag binevoitor al meu să Vă dau apoi o mică socoteală despre ce-am făcut aci în acest an.

Pentru Dv. trecutul an a fost poate cel mai dureros din viața Dv., ceea ce ați pierdut nimenea nu vă poate întoarce, decît leacul tuturor boalelor omenesti: uitarea². Aș dori ca următorul an să vă facă a uita pierderea ce-ați suferit și să vă redea aceea liniște și semănătate a minții, prețioasă și nouă ca și Dv., pentru continuarea lucrărilor D-v. Vă rog să comunicați aceleași voturi (sic) pentru soția Dv.

De studiile ce le-am făcut aci în semestrul trecut sînt foarte mulțămît. *Sînt un progres real în limba rusă, pe care acum o înțeleg destul de bine și o vorbesc aproape fluent*, astfel că scopul principal la care am consacrat acest semestru mi l-am ajuns. Afară de aceste, m-am ocupat cu istoria limbii rusești, despre care am ascultat lecțiile unui tînar, dar foarte bun profesor, dl. Sobolevski. Dar aci se mărginește aproape tot ce-am făcut pînă acum în St. Petersburg (subl. n. — V. Gr. Ch.).

La universitate am mai ascultat lecțiile d-lui Sîrcu³ despre limba neobulgară și literatura veche bulgară; de la acestea însă m-am folosit așa de puțin, încît mai bine era de consacram acel timp pentru alte lucrări. Îmi pare rău că trebuie să contrazic părerea Dv. despre Sîrcu; Dv., necunoscîndu-l mai de aproape, v-ați exprimat foarte favorabil despre dînsul, cînd vă spuneam la Viena ce idee are Jagić despre dînsul. Acum fiindcă l-am ascultat trei luni și fiindcă Bîanu mi-a scris aici că Dv. ați avut chiar intențiunea a-l chema pe Sîrcu la noi în țară, voesc să vă scriu cu ce fel de om ne-am îmbogățit corpul nostru învățat. Sîrcu, ca profesor, este un om foarte mediocru; nu știu dacă ați auzit vreodată pe Leonardescu⁴ ținînd lecția, eu am fost condamnat să-l ascult trei ani; Sîrcu se deosebește de Leonardescu într-ata, încît, fiind amîndoi tot un fel de mediocri, Leonardescu își cunoaște puterile și vine la lecții cu caietul în mînă, Sîrcu nu-și cunoaște nici puterile și vine la lecții sau fără caiet — și-atunci spune atîtea prostii încît trebuie să te miri cum le poate debita de pe catedră — sau vine cu cărțile altora, din care citește fără nici o sfilă toată ora. Făcîndu-l atent la această batjocură de lecții, mi-a răspuns liniștit că pentru doi ascultători (doi am și fost numai tot semestrul) el nu e obligat să se prepare și că, afară de aceasta, profesorul e obligat să spuie la studenții ceea ce au scris alții pînă la el; ceea ce știe el și n-a scris încă, nu e obligat să spuie [...]⁵.

Acum o rugăciune și voi termina această lungă scrisoare. Voi face în zilele acestea o cerere la minister pentru bani ca să învăț fotografia și să-mi cumpăr un aparat, cu care aș putea fotografia ce mi s-ar părea că merită din bogatele materiale aflătoare aici și în Moscova, privitoare la literatura și istoria noastră. Îmi trebuie cel puțin 400 r(u)ble. Vă rog să convingeți pe dl. Maiorescu, că acești bani nu mi s-ar da degeaba, deoarece fotografiînd eu însumi, aș cruța o sumă de bani, ce ar costa lucrul, dacă l-ar face altcineva în o misiune sau știu eu cum. Aș da Ministerului sau Academiei cite un exemplar din fiecare fotografie. Aș dori să fac întîi de toate o descriere a manuscris[elor] slavone și a vechilor tipărituri ale noastre din bibl[iotecă] publică de aci; în Moscova aș aduna materialele diplomatice nepublicate sau rău publicate, cit material n-aș putea să adun apoi în Polonia? Ajutorul în bani e mic în raport cu folosul ce l-aș putea aduce prin el. Sînt sigur că dacă Dv. îi veți vorbi d-lui Maiorescu, nu-mi va refuza. Se-nțelege, îi voi scrie și eu ce am de gînd să fac, în astfel de lucruri, însă Dv. aveți autoritate și cuvîntul Dv. va face mai mult decît scrisoarea mea.

Mulțămindu-Vă, sînt al Dv. devotat

IOAN BOGDAN

Vasiljevski ostrov, 7 bis. 36.18

¹ Scrisoare semnalată de D. P. Bogdan, *Legăturile...*, p. 186, n. 38.² B. P. Hasdeu pierduse pe unica sa fiică, tînașă poetă Iulia Hasdeu, decedată în vîrstă de 19 ani, la 17 sept. 1888.³ Pentru contribuția acestui filolog, care s-a ocupat de unele probleme de veche cultură românească, v. D. P. Bogdan, *Basarabeanul Polihron Sîrcu și contribuția lui la cultura românească veche*, București, 1942, extras din «Arhiva românească», VIII.⁴ Fost profesor de filozofie și etică la Universitatea din Iași.⁵ Omitem aici un lung pasaj cu observații critice la adresa lui Sîrcu. La început, la sosirea sa în Petersburg, Bogdan a locuit la el, recunoscînd că Sîrcu «este îndatoritor» (D. P. Bogdan, *Legăturile...*, p. 216). Mai tîrziu însă raporturile dintre ei au devenit mai puțin amicale (*ibid.*, p. 233).